

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՊԱՆՏՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ազգային Պատրիարքարանի

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԲԱՅՈՒՄ 1885 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ Ժ

20 ՍԵՂՏԵՄԲԵՐ 1885

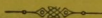
Կ. ՊՕԼԻՍ

1885

ԴԻԻԱՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՄԱՅԻՆ ԴԻԻԱՆ

Տիգրան	Էֆէնտի	Եռսուֆեան	Ա. Արենապետ
Յովհաննէս	»	Թորոսեան	Բ. »
Յարութիւն	»	Թիրեաքեան	Գ. »
Յակոբ	»	Գուրգէն	Ս. Արենապետ
Ստեփան	»	Տամասեան	Բ. »
Միհրան	»	Տէօքմէճեան	Գ. »

Ձեռնաստութեան Գիւան

Մատթէոս Եպիս. Իղմիրլեան Արենապետ
 Գարեղին Վարդապետ Թաթարեան
 Միքայէլ Էֆէնտի Մամիկոնեան

Դատիարակութեան Գիւան

Գարրիէլ Էֆ. Նորատունկեան Արենապետ
 Գասպար » Գասպարեան
 Մկրտիչ » Մէղպուրեան

Կայուածոց Գիւան

Յովհաննէս Էֆ. Թորոսեան Արենապետ
 Միհրան » Զօպանեան
 Նշան » Պօյաճեան

Համարակայութեան Գիւան

Գառնիկ Էֆ. Յովակիմեան Արենապետ
 Կարապետ » Սըվաճըրեան
 Մկրտիչ » Ճանրմեան

Յարաբերութեան Գիւան

Յովհաննէս Էֆ. Նորեան Արենապետ
 Համբարձում » Մաղպուրեան
 Ռէթէոս » Պէրպէրեան

Նախամեռնութեան Գիւան

Յարութիւն Էֆ. Մէրեճմ. Գուլի Արենապետ
 Յակոբ » Պօշնաքեան

Իրաստութեան Իւան

Յովհաննէս ԲՅ. Մկրտեան Արենապետ
 Յակոբ Էֆէնտի Արշակ
 Ղալար » Հովուեան

Խմբագրութեան Գիւան

Կարապետ Էֆ. Խթիւճեան Արենապետ
 Մկրտիչ » Մէլիքեան
 Համբարձում » Ալաճաճեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ԲԱՅՈՒՄՆ 1885 ԱՄԻ

ՆԻՍ Տ

20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1885

ՆԱԽԱԳԱՀ . — Սրբազան Պատրիարք Հայր .
ԱՏԵՆԱՊԵՏ . — Տիգրան Էֆէնտի ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ .

ՕՐԱԿԱՐԳ

Խնդիր Կաթողիկոսական . (ԴՆԷՆԷ)

Ընդ նախադաճութեամբ Ա. Ա. Ս. Պատրիարք Հայր , Ատենապետ Էֆէնտի ատենան կը բանայ ժամը 4 ին , ի ներկայութեան 60 երեսօխանաց , որոց թիւն ի վերջէ կը յանգի 65 ի :

Վարչութեան Կրօնական և Վարչական Ժողովոյ անդամք մեծամասնութեամբ ներկայ էին նստին , ի բաց առեալ Քաղ. Ժողովոյ Ա. Ատենապետն :

ՕՐԱԿԱՐԳ

ԽՆԴԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ .

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Սոյն արտատուր նիստըն , Տեարք , Ժողովոյդ մեծամասնութեան որոշմամբ յատկացած է Կաթողիկոսական Կենտրոն մասին՝ թէ Ազգ. Վարչութեան և թէ Ս. Սինոդի կողմանէ եկած տեղեկագրերն ըսելու :

Ուստի կը հրաւիրեմ Ատենապետի Էֆէն .

տի նախ ընթեռնուլ Վարչութեան տեղեկագրերն և ապա Սինոդի պաշտօնագիրն :

Հետևաբար Ատենապետի Էֆէնտի կընթեռնուլ կարգաւ նոյն պաշտօնագրերն :

« Ըստ որում խնդիրը կը պատկանի Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովոյ բարձրագոյն ձեռնհասութեան , Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Խառն Ժողովս չը կրնար յատուկ որոշում մը առ նոյն Ժողովը բերել Կաթողիկոսական Խնդրոյն ընդունած լուծման նկատմամբ : Հետևաբար Ազգ. Պատկառելի Ժողովոյ իմաստուն որոշման թողլով այս պարագայիս մէջ ևս Ազգին կամքն արտայայտել , Խառն Ժողովը իրեն պարտք կը համարի սակայն դիտել տալ թէ ըստ որում Ամեն. Մակար Սրբազան՝ իբրև բարձրատիճան և երկցագոյն Արքեպիսկոպոսն Հայոց Ազգին՝ չու .

նի և չտանիր իւր վրայ ո՛ր և է արգելք կամ անպատեհութիւն Ամեն. Հայոց Հայրապետն լինելու և ըստ որում պէտք է ի կշիռ առնուլ ժամանակիս վախուկ բաղմակողմանի հանգամանքներն, հարկ անհրաժեշտ է այնպիսի որոշման մը յանդիւլ յորում կարելիութեան սահմանէն դուրս չելնելով, Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ միութիւնն և Աղղային իրաւունքն պահպանուին : »

Անդամք Աղղային Կեդր. Վարչութեան Խառն Ժողովոյ

- Իորեն Արք-եպիսկոպոս
- Սիմեոն Եպօ. Սեֆերեան
- Գարեգին Վրդ. Թաթարեան
- Յովնանէս Վրդ. Արշարունի
- Տանատ Վրդ. Ոսկանեան
- Սուրբիաս Քհյ. Ստեփանեան
- Սահակ Քհյ. Տ. Սարգսեան
- Յ. Նուրեան
- Գ. Նորատուցեան
- Հ. Պալարեան
- Ա. Սարայեան
- Տ. Կիւմիւղիէրտան
- Յ. Ֆրեկեան
- Խ. Կամսարական
- Ս. Կիւպիեկեան

28 Օգոստոս 1885

**Առ Ս. Պատրիարքն Հայոց
Ի Կ. Պօլիս**

« Ռուսական Կառավարութեան պաշտօնակա՛ն զրութիւնը կը ծանուցանէ « Թէ Ռուսաց Վեհ. Կայսրն հաճեր է « (Կաթողիկոսական) երկու ընտրելիներէն Պետրապօլիոյ Առաջնորդ Մակար « Արք-եպիսկոպոսն հաստատել յՍթոս « Հայրապետութեան Ամենայն Հայոց ,

« զոր պատիւ ունի Սինօզն ծանուցանել « Ձեր Սրբազնութեան և Ձեր միջոցաւ « համայն մերազնէից Թուրքիոյ :

« Այս մասին Սինօզին յատուկ զը « բութիւնն պիտի ստանաք : »

Տեղակալ Նախագահի Սինօզին
ՄԿԲՏԶ ԱՐՔ-ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

20 Օգոստոս 1885
Էջմիածին

Նորին Բարձր Սրբազնութեան Ամենապատիւ Պատրիարքին Հայոց Կ. Պօլսոյ Տեառն Յարութիւն Արքեպիսկոպոսի .

Համազգային Ժողովն Սրբազան Արքեպիսկոպոսաց , Բարձրապատիւ Վարդապետաց և ականաւոր աշխարհական պատգամաւորաց գումարեալն այսր ի Սուրբ Էջմիածին՝ շարժեալ առանձին աղղասիրական հոգւով և բարեփոյթ խորհրդածութեամբ առ ի մի կէտ նպատակի պահպանելոյ զընդհանրական օգուտ լըրութեան աղղիս , յաջողութեամբ Վերանախնամ տեսլութեան՝ յամենանն Ապրելի տարւոյս աւարտեաց զգործ ընտրութեան Պատրիարք Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց ի Մայր Տաճարի Կաթողիկէ Սրբոյ Էջմիածին . զորմէ յիւրումն ժամու ըստ կարգին օրինաց Սինօզս առաջարկեաց զերկոսին ընտրեալն ի Համազգային Ժողովոյ անտի՝ զԱմենապատիւ զՏէր Մակար Արքեպիսկոպոսն և զՏէր Մեղիսեպեկ Եպիսկոպոսն ի հաստատութիւն Նորին Կայսերական Մեծութեան Խնքնակալին ամենայն Ռուսաց ,
Սրբ. Նորին Պայծառապայլու թիւնն Տէր Կառավարչապետն քաղաքական մասին Կովկասու պաշտօնական զրութեամբ

ի 14 Օգոստոսի տարւոյս (ստացելով է Սինօգիս ի 22 նոյն ամսոյ) ՆՕ. 8099. աւետեաց մեզ զԲարձրագոյն տնօրէնութեան որով Թաղաւոր Կայսրն քարեհաճեալ հաստատեալ է յերկուց անտի ընտրելոց զՍմենապատիւ զՏէր Մակար Արքեպիսկոպոսն Առաջնորդն Նոր-Նախիջևանի և Բեսարաբիոյ յաստիճան Պարբարք Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց :

Ընդ այս փափագելի աւետիս լցեալ Անդամոցս Սինօգի և Միաբանութեան համայն Աթոռոյս հոգեզուարճ ուրախութեամբ խորին զգացմամբ օրտից վերառաքեալ զգոհացողական մաղթանս առ Ամենազօրն Աստուած վասն մեծի այցելութեան տանս Հայկազեան և շնորհելոյ մեզ քաջարթուն հովիւ և Պետ Առաքելական Սեկեղեցւոյ , որոշեցաք մեծաբեւ զօր յիշատակի հաստատութեան Նորընտիր Սըրբազնագոյն Հայրապետին մերոյ ի 25 երրորդում աւուր այսր Օգոստոսի . ընդ նմին և զրեցաք առ ամենայն Գերապատիւ Առաջնորդս ի Ռուսաստան , ի Պարսկաստան և ի Հնդկաստան զայսմ վերնախնամ շնորհաց՝ առ ի ծանուցանել սիրելի ազգայնոց մերոց և տալ յիշատակել զանուն Նորին վերափառութեան ի սահմանեալ ազօթս յեկեղեցիս : Զվերոգրեալ կարգադրութենէ Սինօգս հազորդելով և Զերում Ամենապատուութեան՝ հրաւիրէ զԶեզ ծանուցանել և սիրեցեալ ազգայնոց մերոց հաւատացելոց Զերում քաջ հովուատարութեան հարազատ որդւոցն հաւատոյ Լուսաւորչին մերոյ՝ փափագողաց հաստատութեան և պայծառախալութեան Հայրապետական Աթոռոյս : Այլ և տնօրինել զարժանն վասն յիշատակութեան անուան մեծի

Հայրապետին մերոյ Տ. Տ. Մակարաց նա՛ն յեկեղեցիս Հայոց Տաճկաստանի՝ համահայն նախնաւանդ սովորութեան :

Լուսնէ Տէր ձայնի աղաչանաց մերոց և ընկալցի զվնդրուածս մեր վաճն հաստատուն պահպանելոյ զԹագաւորութիւն Կայսերն ամենայն Ռուսաց և մեծաշօր Տէրութեան Օսմանեան , ի ներքոյ հովանաւորութեան որոց խաղաղական կենօք վայելէ Ազգ մեր զաղատութիւն կենաց և զարտօնութիւնս ազգային իրաւանց մերոց :

Ողջ Լերուք Ի Տէր ,

Տեղակալ Ասենապետի Սինօգի
ՄԿԻՏԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Անդամք

Մեսրոպք	Եպիսկոպոս
Յովակիմ	Եպիսկոպոս
Երեմիա	Եպիսկոպոս
Ներսես	Եպիսկոպոս
Մամբրէ	Վարդապետ

Ատենադպիր — Ս. Մուշեղեանց

Ի 24 Օգոստոսի 1885 ամի

Ի Ս. ԷԶՄԻՍՅՆ

Թիւ 2590

ԱՏԵՆԱՊԵՏ. ԷՖ. — Տեսրք , յայտնի է թէ քանի տարիներ է վեր Արարատեան Մայր Աթոռոյ Գոհակալին ընտրութիւնը՝ Ազգին տարաբնակ մասանց փափաքանաց համաձայն արդեան մը բերելու համար՝ Ազգային Ժողովոյս կողմանէ եղած ջանքերն այսօր տարրեր արդեան մը կը յանգին :

Իրոց այս վիճակին մէջ , մի՛ կարծէք թէ Զեզ ուրիշ խօսք պիտի ըսեմ , այլ միայն , Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ բաժանում սպառնացող այս վտանգին առջև , Երեսիփոստ Տեսրոց խոչմութիւնն և շրջապէջողութիւնն

սիրտի հրաւիրեմ : Եւ վստահ եմ , որ , ինչպէս ուրիշ այսօրինակ խնդրոց մէջ , նոյնպէս և այս անգամ սիրտի վիճարանիբ խնդրոյն վրայ՝ ձեռքէ չթողլով Ձեր սովորական պողարիւ , նուիրեն և ի նկատի ունելով միայն Ազգին օգուտն և Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ միութեան օրհնարութիւնը :

Այժմ , մեր պաշտօնակիցներէն Գուրգէն Էֆէնտիի կողմանէ առաջարկ մը ներկայացած է , վերաբերումը այն խնդրոյն , զոր կը ներկայեմ ժողովոց նկատառման :

Առենադպիր Էֆէնտի կընթեանու այն առաջարկութեան գիրն :

« Ս. Էջմիածնի Սինոդին պաշտօնա. նական զեկուցումէն տեղեկանալով՝ թէ Պետարպիոյ Առաջնորդ Ամեն. Տ. Մակար Ս. Արքեպիսկոպոս Կաթողիկոս նշանակուած է Վեհ. Զարէն , փոխանակ Ազգին մեծամասնութեան ընտրելոյն , Ամեն. Տ. Մեղրիսեղեկ Ս. Արքեպիսկոպոսի , և նկատելով որ , Ամենայն Հայոց Հայրապետի ընտրութեան այս անակնկալ ելից առջև Ազգ. Ժողովոյ պարտաւորութիւնն է .

Ա. Պաշապան լինել Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ իրաւանց .

Բ. Պահպանել Եկեղեցւոյ միութիւնն .

Գ. Փրկել Ազգ. Ժողովոյ արժանապատուութիւնն .

Կառաջարկեմ որ Ազգ. Ժողով , խնդրոյն վրայ որ և է վիճարանութիւն ընելէ առաջ , Եկեղեցական և աշխարհական երկոտասան Երեսօրհաններէ բաղկացեալ Յանձնաժողով մի կազմէ , որոյ պաշտօնն լինի այս ծանրակշիռ խնդրոյն պարագայներն քննել մանրամասնօրէն , և Եկեղեցւոյ շահուց համա.

ձայն եղրակացութեան մը յանդելով՝ բերել զայն հանդերձ տեղեկագրով և ենթարկել Ազգ. Ժողովոյ հաւանութեան :

Յանձնաժողովն պարտաւոր լինի առ առաւելն տասն և հինգ օրէն բերել իւր տեղեկագիրն , և իւրաքանչիւր Երեսօրհան իրաւունք ունենայ մինչև ութ օր իւր կարծիքն գրաւոր կերպիւ հաղորդել Յանձնաժողովոյ նկատողութեանն :

Ազգային Երեսօրհան
Տ. Գուրգէն

ԹԻՒՂԵՏՏՃԵԱՆ Ն. ԷՅ. — Կանոնական զիտողութեան մը համար խօսք կուղեմ : — Ինչպէս որ այժմ կարդացուած առաջարկութեան զրէն ալ կերելի , անուրանալի է թէ՛ Մակար Արքեպիսկոպոսի հաստատուել ընտան յուղում պատճառած է թէ՛ Ազգին և թէ՛ Ազգային ժողովոյ մէջ , ըստ որում անակնկալ էր երկրորդ քանտիտատի վաւերացումը որ տեղի տուա զանազան շարժառիթներու : Սակայն կը զիտեմ որ այսօր նոր խնդիր մը երևան կենէ մեր առաջ : Կաթողիկոսական ընտրութեան տեղեկագրերու մէջ ստորութիւն է բուկից առաւելութեան կարգաւ զըրել ընտրելեաց անուններն , մինչդեռ Սինոդի ներկայ պաշտօնադրին մէջ՝ նախ Ամեն. Տ. Մակար Արքեպիսկոպոսի և ապա Տ. Մեղրիսեղեկ Եպիսկոպոսի անունները նշանակած են : (Առ Գիւսանն) Խնդրեմ , մի անգամ ևս կարդացէք պաշտօնադրոյն այդ սարբերութիւնն :

(Առենադպիր Էֆէնտի վերստին կընքեմու զայն)

ԹԻՒՂԵՏՏՃԵԱՆ Ն. ԷՅ. — (Շարունակ կելով) Այժմ , այս պարագայ տեղի կուտայ ինձ երկմտել թէ՛ մի գուցէ Էջմիածնոյ Սինոդին կազմէ Ռուսից Կայսեր ներկայացեալ տե.

դերկորոյն մէջ ևս, առաջին տողին վրայ գրուած լինի Մակար Սրբազանի և երկրորդին վրայ Մերքիսեդէկ Սրբազանի անուններն, ուրով Ն. Վեհափառութիւնն հետեւելով իւր նախորդայ օրինակին, վաւերացուցած լինի զՄակար Սրբազանի իւր առաջին ընտրեալ :

Կը խնդրեմ որ նոյն քան զամենայն, այս կարևոր կէտն պարզուի :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Օրինաւոր է այդ դիտողութիւնը :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Շատ ճիշդ է. Հոյոյ Սինտղը բռնաբարած է Ազգին իրաւունքը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Թիւրլայնոճեան էֆէնտիի սոյն դիտողութիւնն իւր կոնսնտակն չը կրնոր ընդունուի, այլ յարակից է բնականորոյն : Հետեւաբար երբ ի խնդիր մտնենք, յայնժամ կրնանք լսել զայն :

ՋԱՅՆԵՐ — Այո՛, այդպէս է :

ԹՆԿԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Կը խնդրեմ պաշտօնակիցներէս որ ուշադրութիւն ընեն ընելիք մի քանի խօսքերուս :

Թիւրլայնոճեան էֆէնտի շատ կարևոր դիտողութիւն մ'ըստ : Այսօր տեղեկագիր մը կուգայ հոս հանդերձ Գուրգէն էֆէնտիի մի առաջարկութեամբ, որոյ եղբայրացութիւնն է՝ խնդիրն յանձնել Յանձնաժողովոյ մը քննութեան :

Կը յիշէր անշուշտ թէ՛ երբ կաթողիկոսական ընտրութեան օրն էր, Այս ժողովն խահմութիւն համարեց առ այս հարկ եղած կարգադրութիւնն, ինչպէս նաև պատգամաւորաց առարման դործն Ատենապետոց Գիւաննիին յանձնել : Ստիպն Ատենապետոց Գիւաննիին ոչ Պօլսէի արտոգամաւոր զրկեց և ոչ ալ ժողովոյս փոփոքանայ համաձայն շարժեցաւ : Նմանապէս այսօր ևս խնդիրն վերատին Յանձնաժողովոյ մը յղել կուզուի. բայց ի՞նչ նկատուած է տողերն ըստ բուսարմին ձեռնած և ամէն ինչ յայտնի չէ : Ի՞նչ հարկ վերատին Յանձնաժողովի մը յանձնել դործն, մանաւանդ թէ նիտերնիս ալ դանիակ է :

Ուստի ես կառաջարկեմ խնդիրն այս ժողովոյ մէջ, ի դանիակ նիտ, վիճարանութեան ենթարկել անմիջապէս, մանաւանդ թէ՛ կայ ուրիշ խնդիր մ'ալ, այն է Մերքիսեդէկի անուան յետադաման կէտն, որ թէ՛ և մեր ալ ուշադրութեան չվրիպեցաւ, բայց Թիւրլայնոճեան էֆէնտի զայն ի յայտ ածելու քաջութիւնն ունեցաւ :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՖ. — (Իբրեւ առաջարկուրեան տեր) Պէտք է գիտնալ թէ այս առաջարկութեան ոգին՝ խնդիրն Յանձնաժողովոյ մը վերջոնական վճռոյն ենթարկել չէ, այլ կարճեաց համաձայնութենէ մ'ղկնի զայն Ազգ. ժողովոյ Նիսասաման և դիտողութեան ենթարկել վերատին :

Եւ երբ, Թիւրլայնոճեան էֆ.ի դիտողութեան համաձայն կը գտնուի Թնկեան էֆէնտի, առմ իսկ կը հաստատէ խնդիրն Յանձնաժողովոյ մը բնութեան յղելու կրկին պէտքն :

ՋԱՅՆԵՐ Մ. ԷՖ. — Հարկ է գիտնալ թէ՛ Հոյաստանեոց Եկեղեցին յարեալ է Էջմիածնայ Աթոռոյն և ոչ թէ՛ անոր վրայ բազմուց եկեղեցականին : Հետեւաբար մեզ համար անձի խնդիր չկայ այս կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ : Ըստ Տաճկական առածին՝ գացալն Էֆէնտի է, եկողն՝ պի՛ :

Ուստի ես, խնդիրն Յանձնաժողովոյ մը յղելու պէտքն իսկ չեմ տեսներ, և կառաջարկեմ անմիջապէս քուէի դնել Սինոդի տեղեկագիրն և ընդունիլ Մակար Սրբազանի կաթողիկոսութիւնն :

ՄԻ ԳԱՆԻ ՆՍԱՐԱՆՆԵՐԷ — (Առաջաւորմեան Էֆ.) Այդ Ձեր կարծիքն է :

ՄԻ ԳԱՆԻ ՆՍԱՐԱՆՆԵՐԷ — (Առաջաւորմեան Էֆ.) Այդ Ձեր կարծիքն է :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Խնդրը պիտի
և Էֆենտիի խնդր չէ՛ . խնդրին Եկեղեցւոյ ,
Ազգի , վերջապէս մտնու և կենաց խնդիր է :
Երկու դրեր կը ներկայանան մեզ այսօր , մին՝
Խտան ժողովին և միւսն Էլմիտանոյ Սինոդէն :
Առաջնոյն վրայ ծանրանալ չեմ ուզեր , վասն
զի՛ վարչութիւնն , ինքն ալ կերպով մը իւր վը-
ջային նետեր է դոյն՝ իւր Ազգային ժողովոյ
ձեռնհասութեան վերաբերեալ խնդիր մը , հե-
տեւարար վարչութեան այս ընթացքն մեղա-
գրելի չէ : Գալով Սինոդի գրոյն , կերելի թէ
մեր Սինոդական Ս. Հայրը կուզին նկատել այս
Ազգային ժողովս իւր Պետարտայից և կամ
Պատարտ ուրիշ գաւառական թեմերու նման
մարմին մը

ՄԿԻՇԱՆ Տ. Յ. ՔԷՏ. — (Ընդմիջմամբ)
Աւելի՛ վար :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — (Շարունա-
կէլով) Մինչ Ազգային ժողովս՝ իւր ներկայա-
ցուցիչ Թուրքիոյ Հայոց հասան վիճակացն ,
խրաւուք ունի աւելի ձայն ունենալ կաթո-
ղիկոսական խնդրոյն մէջ եւ մանրամասն լսել
ընտրութեան պարագայից տեղեկագիրն :

Արդ , ես , այդ Սինոդէն եկած տեղեկագիրն
թերի կը նկատեմ եւ զուրկ այն հանգամանք-
ներէ զորս պէտք է կրէ Ամենայն Հայոց Հայ-
րապետին ընտրութիւնը Թուրքիոյ Հայոց Ազ-
գային ժողովին ծանուցանող տեղեկագիր մը :
Հետեւարար այդ պայտօնագիրն եւ ոչ իսկ
Յանձնաժողովոյ մը յղելու պէտքն կը տես-
նեմ եւ իմ մասիս չեղեալ կը նկատեմ դայն :

ԹԱԿԵՈՍԵԱՆ Ռ. ԷՖ. — Ըստ ամենայնի
համարիտ եմ Մամիկոնեան էֆէնտիի : Միայն
գրեալ կուտամ թէ՛ տեղեկագրին մէջ՝ Մա-
կար Արքադանի համար մսեճապարտի ըսուած
է , իսկ կաթողիկոսական առաջին ընտրելոյն
առաջնե պարզապէս Տ. Մեթրիսեղեկ նշանակ-
ուած է : Այս կերպ խմբագրութիւնն մը Ազ-

գային արժանապատուութեան համար վերա-
ւորիչ կը նկատեմ :

ՍԸՎԱՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Խօսք ուղած եմ
երկրորդեւու համար Գուրգէն էֆէնտիի առա-
ջարկը , զոր յոյժ բանաւոր կը գտնեմ : Ար-
գարեւ խնդրին այնքան բազմակողմանի է եւ
միախուկ , որ Յանձնաժողովոյ մը մէջ ջննելու
ևւ կարծեաց փոխանակութիւն մը ընելու
հարկ կայ : Պէտք է նկատել թէ Ազգը կին-
սական շահեր ունի , որոց նկատարումն ան-
հրաժեշտ է եւ յախումն որոշումներ կրնան
վնասաբեր լինել մեր տարաբնակ եզրաբոյ :
Յանձնաժողովն ո՛չ այլ ինչ պիտի ընէ , այլ
խնդրը սերտելով իւր ամեն պարագայիւք ,
ամենուս ընդունելի եղանակ մը պիտի ներ-
կայէ տեղեկագրով մը , որուն վրայ կրնանք
վիճարանի ի նարկին . բայց առաջին վիճա-
րանութիւնն այս ժողովոյս մէջ չընելով մեծ
չըջանայեցութեար վարուած կը լինիր :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Խնդրոյն վրայ տա-
կուելն խօսք ուղղոյնր կան : Ուստի , եթէ
ժողովը կուզէ , շարունակեմք վիճարանութիւ-
նըն , ապա թէ ոչ , ներկայացեալ առաջարկն
քուէի կը դնեմ :

ՋԱՅՆԵՐ — Քուէի դնելէ առաջ խօսք
ուղած ենք :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ուրեմն խօսքը Ղա-
ղարոսեան էֆէնտին է :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Նախ կուզեմ
ուղղել թնկրեան էֆի պահ մ'տուաջ Ատենա-
պետաց Կիւսնին նկատմամբ ըրած այն զի-
տողութիւնն թէ՛ ժողովն թէ՛ եւ յանձնարա-
րած է նմա պատուիրակներ ղրկել ի Ս. Էլմի-
տին , բայց նա չէ գործադրած ժողովոյս այս
որոշումն :

Հարկ է զիտնալ թէ կաթողիկոսական

վերջին ընտրութեան ժամանակ, Ազգային ժողովն ոչ թէ որոշած էր պատուիրակ առաքել ի Ս. Էջմիածին, այլ նոյն իսկ առաքման պէտքն որոշելու պաշտօնն յանձնած էր Ատեշնայեանց Գիւանին ի նարկին ըսելով, որով այս վերջինն Ազգ. ժողովոյ որոշման հակառակած չեղաւ պատուիրակ չըրկելով:

Գալով Սինոդի տեղեկագրին, ըստ ամենայնի համարիտ եմ Մամիկոնեան էֆի կարծեաց. ինձ համար Սինոդի այդ թուղթը չեղածի պէս է:

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ Ռ. ԷՖ. — Ես ալ ներկայացեալ այդ առաջարկութեան դէմ եմ, եւ կսեմ թէ՛ խնդիրն Յանձնաժողովոյ մը յղելով յառուեսն որոշում մը տուած պիտի վերջնը:

Կը տեսնեմ թէ տակաւին խնդրոյն մէջ չմտած, հրահանգներ կընդունինք ամէն կողմէ. պատուէր մը կուզայ խառն ժողովէն, պատուէր մը Գիւանէն եւ պատուէրներ Երեսփոխանաց ոմանց կողմանէ, իրբւ թէ դպրոցականներ լինէինք . . .

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — (Ի մայն զանգակի) Շնորհ ըրէք, Պէրպէրեան էֆ. Ձեզ նման խոհուն երեսփոխանէ մը չէր սպասուեր այդ տեսակ ղիտողութիւն մը: Ամէն ժամանակ ժողովոյ լրջմտութեան կոչում ընելու իրաւունք ունին ոչ միայն Գիւանն, այլ եւ իւրաքանչիւր երեսփոխան: Հետեւաբար Ձեր կողմանէ առ Գիւանս եղած անարկութիւնն անտեղի է: — Այժմ շարունակեցէք:

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ Ռ. ԷՖ. — (Շարունակելով) Այսպէս, ամէն կողմէ տեղացող պատուէրներուն դէմ, ես՝ իրր երեսփոխան կը բողոքեմ, իմ արժանապատուութիւնս վիրաւորուած նկատելով ինչպէս նաեւ իմ միւս պաշտօնակիցներս, զի մենք Ազգին կողմէն եկած եմք հոս: Կրտսէնք թէ նիստն դռնփակ է եւ շատ հանդարտութեամբ կսկսի վիճարանութիւնն, հետեւ

ւաբար այսքան հրահանգներ ու շրջահայեցութիւնք ծաղրելի կը լինին . . .

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ Գ. ԷՖ. — (Բ. Ատեշնայեալ փառ. ժողովոյ ընդմիջելով.) Կընդունիմ թէ իւրաքանչիւր երեսփոխան ազատ է որ եւ է խնդրոյ վրայ խօսելու յատենի ժողովոյս. բայց չեմ կրնար ընդունիլ որ Ատեշնայեան ծաղրելի բառը գործած է, արինարկելով վարչութիւնէն եկած առաջարկի մը: Ուստի իրաւամբ կը պահանջեմ Պէրպէրեան էֆէնտիէ որ յետս կոչէ զայն:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — (Առ Պերպէրեան ԷՖ.) Եթէ արտասանեցիք այդ տեսակ բառ մը, Պէրպէրեան էֆէնտի, պէտք է որ ես առնուք:

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ Ռ. ԷՖ. — Ես ծաղրելի բառն վարչութեան չուղեցի, այլ ըսի թէ՛ մեր այս ընթաց կրնայ ծաղրելի նկատուիլ, քանի որ ո՛չ անկարգութիւն կը տիրէ ժողովոյս մէջ, ո՛չ չիօթութիւնք, անտեղի են այս տեսակ խրատներ . . .

ԱՂԱՔԵՅԵԱՆՍ Մ. ԷՖ. — (Ընդմիջմամբ) Որուն ենթակոյ եղայ ես ինքս, մի անխոնքմ ծերունի:

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ Ռ. ԷՖ. — (Շարունակելով) Այս կաթողիկոսական խնդիրն Յանձնաժողովի մը յղել ըսելն խնդիրը թաղել ըսել է: Եւ ի՞նչ հարկ, քանի որ ամենքս ալ հոս գումարուած եմք եւ նիստ կնեմք ընդ Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքի, եւ խնդիրն ալ պէտք եղաւ ծէն շատ աւելի սերտած ենք: Միթէ խնդիրն Յանձնաժողովոյ յղուելով վերափոխ հոս չպիտի գայ եւ ինչ վիճարանութիւն որ տեղի պիտի ունենար այսօր, նոյն օրն ալ տեղի չպիտի ունենայ երբ տեղեկագրի մը բերեն: Ուրեմն ինչ հարկ այսքան երկարածգել խնդրոյն լուծուիլ:

Հետեւաբար ես կառավարկեմ, այսօր իսկ դռնփակ նստի մէջ խնդիրն ձեռք առնուլ եւ վիճարանելով որոշման մը յանդիլ:

ՄԷԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Վարչութեան Վսեմ. Ատենապետ էֆ. անցեալ նստին առաջարկ մը բերաւ Կաթողիկոսական խնդիրն դանիակ նստի մէջ նկատողութեան առնելու մասին, եւ ժողովս ալ, ըստ այնմ, որովցի ի դանիակ նիստ դուժարել: Արդէն մէն մի Երեսօրիտան կզգայ խնդրոյն ծանրութիւնն եւ ըստ այնմ համոզեալ եկած է հոս:

Եթէ խնդիրն Յանձնաժողովոյ մը քննութեան յանձնելոք պայմանաւ որ սա իւր տեղեկացիրն որովեալ պայմանաժամի մը մէջ մեղքերէ, միթէ նոյն օրն ալ, ինչպէս ըսաւ Պէրպէրեան էֆէնտի, նոյնին վրայ չպիտի վիճաբանինք . . .

ԹԻՒԼՊԵՏՏՃԵԱՆ Ն. ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Գուցէ ո՛չ. զի թերեւս կարծիքներն հոյուտուն:

ՄԷԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — (Շարունակելով) Գանի որ արդիւնքն նոյն պիտի լինի, ես չեմ հասկնար այդ տեսակ Յանձնաժողովոյ մը նըշանակութիւնն: Եւ կառավարիեմ, այսօր ձեռք առնուլ խնդրոյն վրայ վիճաբանութիւնն դանիակ նստի մէջ: Իմ մասին կը խօստանամ տեղի չտալ ո եւ է անկարգութեան:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Պէրպէրեան եւ Մէլքեան էֆէնտիքը կը յայտնեն թէ՛ եթէ զԵսեմիակ նստի մէջ վիճաբանինք խնդրոյն վրայ, ո եւ է անկարգութիւն չլիներ: Բայց պետք է գիտնալ թէ՛ Ձեր Կիւանն ընաւ չէ յայտարարած թէ՛ եթէ յատենի ժողովոյ վիճաբանութիւն բացուի, անկարգութիւնք տեղի կուտենան . . .

ՄԷԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Բազաքական ժողովոյ Ատենապետան ըրաւ անցեալ օր այդ յայտարարութիւնն թէ՛ անկարգութեան քստոր մը դարձած է այս ժողովն:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Խօսքս մի՛ ընդֆիջէք:

Մէլքեան էֆէնտի: (Շարունակելով) Կըսելի թէ ի Կիւանէ այդ տեսակ յայտարարութիւն մը տեղի չունեցաւ, եթէ այդպէս ըլլար, այսօր ո՛չ դուք այս տեղ բազմած կը լինէիք եւ ո՛չ Ձեր Կիւանն: Ամենքնիդ ալ Ազգին ընտրելագոյն երեսօրիտաններն էք եւ շատ պարագայներու մէջ խոհեմութեան առաջին օրինակն տուած էք, թէ եւ աշխարհի ամեն կողմն ալ կանոն է որ տեղի ունեցած վիճաբանութեանց սաստկութիւնք շատ անգամ ժողովոց մէջ յուզման տեղի տան:

Իսկ զայով Յանձնաժողովոյ մը կազմութեան նկատմամբ Գուրգէն էֆէնտիի առաջարկութեան, այդ մասին Պէրպէրեան էֆէնտիի ըրած դիտողութիւնն թէ՛ եթէ Յանձնաժողովոյ յղուի, խնդիրն աւելի կը դժուարանայ, սխալ է. ընդհակառակն այս առաջարկ բերուած է վիճաբանութիւնն դուրացնելու համար, մանաւանդ որ լիազօր իշխանութիւն մը չպիտի արուի անոր, այլ քըննելու, սերտելու եւ տեղեկագրելու իրաւունք մը միայն:

Նոյնպէս սխալ է սյահ մ'առաջ Թնկրեան էֆէնտիի կողմանէ տեղի ունեցած այն դիտողութիւնն թէ՛ Ատենապետաց Կիւանն չէր գործադրած Ազգ. ժողովոյ որոշումն ի մասին պատգամաւորաց առաքման, եւ առ այս՝ Ղազարոսեան էֆէնտիի պատասխանն շատ օրինաւոր կը գտնէ Կիւանս:

ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Այդ Յանձնաժողովոյ առաջարկութիւնն պէտք էր գոնէ յետ վիճաբանութեան դար հոս եւ ոչ թէ՛ այժմ: Կերեւի թէ՛ մեր բերանն գոցել կուզուի:

ԳՈՒՐԳԵՆ Յ. ԷՖ. — (Իբր առաջարկութեան տեր) Ես իբր առաջարկութեան տէր, պիտի պաշտպանեմ զայն կանոնադիր ի ձեռքն — Մեր ներքին կանոնադիրն կը տրամադրէ, բացի նախաքննիչ Կիւաններէ, ի հարկին կարգել նաեւ Յանձնաժողովներ զանազան խնդրոց նախաքննութեան համար, եւ կար.

ծեմ, Ժողովն ալ շատ պարագայից մէջ շար-
ժած է համաձայն ներքին կանոնադրի ունյն
տրամադրութեան :

Ամէնքս ալ դիտեմք թէ Ազգին ընտրեալն
չէ վաւերացած եւ ոչ-ընտրեալն վաւերացած
է : Այժմ երկու կարծիքներ կը տիրեն . մին
է՞ զՄակար Սրբազան ճանչնալ իբր կաթողի-
կոս , եւ միւսն՝ չընդունիլ զայն : Հետեւաբար
խնդիրն ծանր է եւ մէն մի երեսփոխան պար-
տի իւր քուէն տալ կատարեալ խղճի համոզ-
մամբ , ապա թէ ոչ՝ սլատմութեան առջեւ ,
եկեղեցւոյ եւ Ազգին առջեւ ահաւոր պա-
տասխանատուութեան ներքեւ կը մնայ :

Աւստի կարծիքներն համաձայնեցնելու եւ
եկեղեցւոյ միութիւնն անխախտ պահելու նը-
պատակաւ , հարկ է կարգել Յանձնաժողով
մը , որ ի նարկին Ս. Պատրիարք Հօր նախա-
գահութեամբ եւ Ազգային Ժողովոյ Ա. Ատե-
նապետի Ատենապետութեամբ գումարուե-
լով , խնդիրն սերտէ , քննէ եւ տեղեկագիր մը
բերէ , առանց լիազօրութեան իրաւունք ունե-
նալու : Այս կերպով միայն կարելի կը լինի
կարծիքներն հապեցնել , վասն զի անկեղծապէս
կը յայտարարեմ թէ ինչ որ ալ լինի Ազգային
Ժողովոյս տալիք որոշումը , պէտք է որ միա-
ձայնութեամբ տրուի :

Ս. ՆԱԽԱԳԱՀ. — Ըսուեցաւ թէ Տ. Մեւ-
քիսեղեկ Սրբազան՝ որ Ազգին առաջին ընտ-
րեալն էր , չէ վաւերացած եւ երկրորդ ընտ-
րելին՝ Տ. Մակար Սրբազան հաստատուած է .
արդարեւ այդպէս եղած է քայց Մակար Սրբա-
զանն ալ եկեղեցականաց ընտրելն է եւ եկե-
ղեցականք ալ Ազգինն են : Եթէ եկեղեցական
աւանդութեանցնայինք , կը տեսնենք թէ եղած
է ժամանակներ , յորում եկեղեցականք ի ժո-
ղով գումարուելով ընտրած են կաթողի-
կոսներ . . .

ՔԻՒԼՊԵՆՏՃԵԱՆ Ն. ԷՖ. — (Ընդմիջ-
մամբ) կաթողիկոսական խնդրոյն վրայ խօսք
կ'ուղեմ :

Ս. ՆԱԽԱԳԱՀ. — (Շարունակելով) Որոց
ընտրութեան երբեմն մասնակցած են աշխար-
հականք , երբեմն ալ չեն մասնակցած եւ տի-
րոջ իշխանութիւնք ճանչցած եւ իբր կաթո-
ղիկոս վաւերացուցած են զընտրեալսն . . .

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — (Ընդմիջմամբ) Հրա-
ման կը խնդրեմ Սրբազան Հայր , փոքրիկ դի-
տողութիւն մը ընելու : Ժողովս տակաւին խընդ-
րոյն մէջ չէ մտած եւ ցարդ տեղի ունեցած
վիճարանութիւնք՝ խնդիրն Յանձնաժողովի մը
յլեւլու կամ չ'յղեւլու վրայ կը գտուեայ :

Տ. Խ. ԱՐՔ-ԵՊԻՍ. ՆԱՐ-ՊԵՏ. — Կը տեսնեմ
թէ իւրօքան չ'եր երեսփոխանի խօսք կը տուի ,
եւ երբ Ս. Պատրիարք Հայր խօսք կ'աւանու , ընդ-
միջու մննր տեղի կ'ունենան : Կը խնդրեմ իմ
պաշտօնակիցներէս որ գէթ ակնածութիւն եւ
քաղաքավարութիւն ունենան առ Ս. նախա-
գահն մեր :

(Յուզում)

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — (Առ նար-Պէ Սրբազան)
Ձեր առ երեսփոխանս ուղղած այդ յանդիմա-
նութիւնն անտեղի է :

Տ. Խ. ԱՐՔ-ԵՊԻՍ. ՆԱՐ-ՊԵՏ. — Կա-
տարեկապէս իրաւունք ունիմ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Երեսփոխանք ոմանք
ոչ թէ Ն. Սրբազնութեան խօսքերն ընդհա-
տեցին , այլ զիս ընդհատեցին : Աւստի վերըս-
տին կը կրկնեմ թէ Ձեր առ երեսփոխանս
ուղղած դիտողութիւնն անտեղի էր , փասն իբ
ընդմիջումն իմ կողմանէս տեղի ունեցաւ , եւ
այն ալ Ս. Պատրիարք Հօր հրամանն ստա-
նայէ ետեւ :

Տ. Խ. ԱՐՔ-ԵՊԻՍ. ՆԱՐ-ՊԵՏ. — Միթէ՞
Թիւլպէնտճեան էքնեախն չէր որ ընդհատեց
Նորին Սրբազնութեան խօսքն :

ՓՈՒՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ո՛չ :

Տ. Խ. ԱՐԲ-ԵՊԻՍ. ՆԱՐ-ՊԷՏ. — (Առ. Ս. Պատրիարք Հայր) Սրբազան Հայր, սոյն ցաւալի միջադէպին համար, ի զիմաց երեսօրօխանութեան, Ձեր ներողամտութիւնն կը խնդրեմ :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Բ. ԷՖ. — (Առ. Նար-Պէլ Սրբազան) Սրբազան, ժողովոյս եւ Ս. Պատրիարք Հոր միջեւ ո՛վ վՋեղ միջնորդ կարգած է, որ կինք մեր կողմանէ ներողութիւն խնդրելու : Միանաւանդ թէ տեղի չունեցաւ այն տեսակ միջադէպ մը, որմէլ ցաւ զգար Ս. Պատրիարքն :

(Զանազան նստարաններէ ընդմիջումներ)

Ս. ՆԱԽԱԳԱՀ. — Համբերութիւնս կը հասոյնէք. թողէք որ խօսիմ : (Շարունակելով), Սինոդէն եկած պաշտօնագիրն ետ դարձնելու խօսքեր կը լինին. բայց կաղաչեմ, իբր Թուրքիոյ Հայոց ընդհանուր ներկայացուցիչ մարմին՝ պարտք մտածել թէ՛ ո՞ւր կերթայ այդ տեսակ յարուսն որոշման մը վերջը : Ես ցաւելով կը տեսնեմ որ այս խնդրոյն մէջ կիրքն է որ կը տիրպետէ, եւ կրքով գործ յառաջ չերթար :

Ես ալ, կրնայ ըլլալ որ հաւատամ պահ մ'առաջ Թիւլպէնտեան կֆելիտի կողմանէ եղած դիտողութեան, բայց քանի որ Մահար Սրբազանն է վաւերացեալն, Ս. Սինոդն ալ, իբր յարգական ցոյց մը՝ նորա անունն նախադասած է Տ. Մելքիսեդէկ Սրբազանի անունէն :

Սրբաբեւ ես ալ կը ցաւիմ որ Ազգին ընտրեալն չէ վաւերացած, բայց պէտք է զխոնու թէ Տ. Մահար Սրբազանն եւս ստայած է ընտրողական ժողովոյ 16 քուէներն եւ յանձին իւր չ'իդէր արդեւք մը՝ ամենայն Հայոց Հայրապետական Գահը բաղմելու. եթէ ունինք ցաւ մը, զխողովութիւն մը Պալատիկոյ դէմ, աշխատինք նորընտիր կաթողիկոսին միջոցաւ լսելի ընել տալ մեր ձայնն, որպէս զի ու-

րիչ անզամներ այս տեսակ յուզմանց տեղի չը տրուի :

Յանձնաժողով մը կարգելու առաջարկութիւն կը լինի. բայց ես, իբր Պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց եւ իբր Եպիսկոպոս օծեալ ի Ս. Եջմիածին, իմ ուխտիս հակառակ կը նկատեմ որ մեր որոշումն այսպէս երկարաձիղ եւ կը փայտաքիմ որ դոնէ մէկ շարաթ առաջ խնդիրն վերջանայ :

Ոմանք ակնարկութիւններ ըրին Վարչութեան դէմ եւ ըսին թէ՛ հրահանգ չենք ուզեր ընդունիլ անկից. բայց ի՞նչ կայ եղեր. միթէ՞ Վարչութիւն մը ի հարկին իրաւունք չունի՞ր այսպիսի ծանր խնդրոյ մէջ ժողովոյ շրջահայացութեան կողմ ընելու : Եթէ այսօր քանի ալ շատ կը համարուի, ուրեմն ո՛չ Վարչութիւն կը մնայ, ո՛չ երեսօրխանութիւն եւ ո՛չ ալ Պատրիարք :

ՓՈՒՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ս. Պատրիարք Հոր կողմանէ եղած սոյն յայտարարութեանց մասին խօսք կուզեմ :

ՋԱՅՆԵՐ. — Քա՛նք, քու՛նք :

ՋԱՆԸՄԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ներկայացուելովու առաջարկներն ալ քուէի դրէք, Ատեւնայեալ կֆելիտի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ս. Պատրիարք Հայրն թէ՛ եւ խօսք առաւ, բայց ոչ թէ խնդրոյն մէջ մտնելու, այլ խնդրոյն վիճակը բացատրելով ներկայացեալ առաջարկութեան վրայ իւր տեսութիւններն յայտնելու համար էր :

Այժմ որ Գիւանիս վրայ առաջարկ մը կայ որնոր երկրորդում'ալունեցաւ, ըստ օրինի նոյս վիճարանութեան վտակ մը եւ ապա այդ առաջարկն ժողովոյը բուէին պիտի ենթարկելու :

ՄԵԼԻԲԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Որինական դատարարութիւն մ'ունիմ : — Որ եւ է խնդրոյ մը վրայ վիճարանութեան վրայ միայն կրնայ առաջարկ մը դաւալ ոչ թէ վիճարանութեան սիկրետն Հեռեալ

բար, ըստ այսմ՝ Գօրգէն էՔէնտիի առաջարկն ալ, խնդրոյն վրայ վիճարանուելէ վերջն պէտք էր ներկայանար մեզ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Մէլիբեան էՔէնտի, Ձեր այդ դիտողութիւնն սխալ է. օրէնքն բացարձակ կերպիւ կը տրամադրէ որ ու է առաջարկ որ երկրորդով մը կունենայ, կը յղուի Ձեռնհաս Դիւանին կամ յատուկ Յանձնաժողովոյ մը քննութեան : Ուրեմն այս պարագայիս մէջ ևս Դիւանն չէ կարող տարբեր կերպիւ շարժիլ :

ԹՈՐՈՍԵԱՆ Յ. ԷՖ. — Դիւանին դիտողութիւնն շատ օրինակն է : Երբ առաջարկ մը կը ներկայացուի որ կրկնող մը կունենայ, այդ առաջարկն քուէի կը զրուի. հետեւաբար այնպէս պէտք է ընել և այժմ, վտան զի տրուելիք սրաշունքն կախում պիտի ունենայ թէ խնդրոյն մէջ մտնել համար է կամ թէ ոչ :

ԹԱԴԵՈՍԵԱՆ Ռ. ԷՖ. — Խնդրոյն քննութիւնն Յանձնաժողովոյ մը յղելու մասին եկած առաջարկութեան ես ալ չեմ հակառակիր, բայց Սինոդէն եկած այս պաշտօնագրին թերի կը գտնեմ և կառավարկիմ վերադարձնել զայն առ Սինոդն, ուելի ընթացքով և մանրամասն տեղեկագիր մը պահանջելով : Հոս ինչ որ կը կարգացուի, երկրորդ օրն կը հրատարակուի ի լրացիր և հետևաբար ամէն ոք կընթեանու : Ուրեմն երբ տեսնուի թէ Մտկար Սրբազանի համար Ամենապատիւ ատղաւն տրուած է և Մէլիբեանի Սըրբազանի համար ոչ, միթէ՞ ազգային արժանատուութիւնն, այսինքն ներքին մարդն չվկայուորիր :

ԶԱՅՆԵՐ. — Քուէ՛, Յանձնաժողովոյ մը ընտրութեան առաջարկն քուէի զրէք :

ԹԱԿԻԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Խնդրոյն փակիւթիւնն և ծանրութիւնն յիշեցուց արդէն Ս.

Պատրիարք Հայրն, ուստի չեմ ուզեր ծանրանալ այս կէտիս վրայ, միմիայն սա յայն կը յիշեցնեմ թէ՛ երբ վերջին անգամ Բարսեւեանց Սրբազանի կողմանէ տեղեկագիր մը ես կու հոս Տ. Մէլիբեանի վրադանի ընտրութիւնն ծանուցանող, ժողովն փութաց շտապարկաբանութիւն յայտնել, և ես էլ միայն որ կանխահաս կը նկատուի այդ տեսակ շտապարկութիւն մը յայտնել . . .

ՓՈՒԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — (Առ. Թեմակապետ ԷՖ.) Ըսել է որ դիտելիք կանխու :

ԹԱԿԻԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Ըսել չեմ ուզեր թէ դիտելի : Այլ որովհետեւ կաթողիկոսի ընտրութիւնն համարէն Ազգին ընտրութեամբ կը լինի և որովհետեւ այս ժողովս Թուրքոյ Հայոց ներկայացուցիչ մարմինն է, ուստի խոհեմութիւն էր մի անգամ ալ զմեզ ընտրող ժողովրդեան դիտել . . .

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — (Բնդմիջելով) Պիտի պարտուած զՁեզ ի կարգ հրաւիրել Թընկերեան էՔէնտի, երբ կուէք թէ՛ միանգամ ալ ազգին կամքն հարցնելու էր : Պէտք է միանգամ ընէք միշտ դիտնալ թէ՛ Ս. Ս. Ս. այս ժողովս է և Ձեր յայտարարութիւնն Ազգային ժողովոյ իրաւասութեան դէմ անարգանք մ'է. ուստի բնու չեմ ներքի Ձեր այդ յայտարարութեան :

ԹԱԿԻԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Ուրեմն ես ալ առաջարկութիւն մ'ունիմ որ նոյնպէս կը ներկայեմ ժողովոյդ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Բնու թող չեմ կըրնար տալ որ և է առաջարկութիւն ներկայեցնէր :

ԹԱԿԻԵԱՆ Ա. ԷՖ. — Բայց ի՞նչու :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Վտան զի միմիայն սա կրկու կետերուն վրայ կարծիք յայտնելու իրա.

ւունք ունիք, այն է թէ՛ սէտք է՞ խնդիրն Յանձնատնոց մը, քննութեան յղել թէ ո՛չ Ժողովոյ մէջ վիճարանութեան ենթարկել զայն: Եւ չէք կրնար վերջի պահանջն ստորեր ոգւով առաջարկ մը բերել:

(Թնկրեան ԷՅ. վերստին կը փորձէ ընթեռնուի իւր առաջարկութեան գիրքը, բայց զանազան նստարաններէ երեսփոխանք քուէ կը պահանջեն).

ԱՍԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Տախտին խնդրոյն վըրայ խօսք ուղղորդել կան, և միւս կողմանէ ալ վիճարանութեան փակումը կուզուի:

Աւտի օրոնք որ վիճարանութեան փակումը կուզեն, թող յայտնեն իրենց ձեռնածիք հասնութիւնն:

Հետեւորար ընկարկութիւն կատարուելով, Ժողովն 6 քուէի զէմ 30 բուէով ԿՈՐՈՇԷ փակել վիճարանութիւնն:

ԱՍԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Այժմ՛, արոնք որ ըստ առաջարկութեան Գուրգէն էֆէնտի, կուզեն խնդիրն Յանձնատնոց մը քննութեան յղել, թող հաճին նայալիս յայտնել իրենց կամքն:

Քուէարկութիւն կատարուելով, Ժողովն 3 քուէի զէմ միաձայնութեամբ կըՆԳՈՒՆԻ Քուրգէն Յ. էֆէնտի կողմանէ ներկայացուել բանաձեւն և ըստ այնմ՛ ԿՈՐՈՇԷ խնդիրն յանձնել Յանձնատնոց մը քննութեան, որպէս զի մինչև 15 օրէն աւարտուով իւր աշխատութիւնն արդիւնքն տեղեկագրէ իրեն:

(Յէր ԿԵՆԻՆԻՆԻՆ)

ՍԸՂԱՃՏԵՍ Կ. ԷՅ. — Կարեօր զխաղութեան մը համար խօսք կուզեմ: Պէտք է զիտեալ թէ մենք ոչ թէ Գուրգէն էֆէնտի բանաձեւն իւր ամբողջութեամբն քուէարկեցինք, այլ միայն խնդրոյն քննութիւնն Յանձնատնոց մը մը յղելու մասն:

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՅ. — Ո՛չ, այդպէս չէ: Ժողովն նայութեամբ ընդունայ իմ բանաձեւն:

ՋԱՅՆԵՐ. — Այո՛, նայութեամբ ընդունուած է:

ԱՍԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Իսկ այժմ՛ Գիւանա Չեզ կնեկուցէ Յանձնատնոց տասն երկու անգամոց ցանկ մը, որուն վրայ, եթէ Ժողովը զիտարկութիւն մը չունի, քուէի պիտի դնեմ:

Ատենաղայր էֆէնտի կընթեռնու. Մայր-Գիւանի կողմանէ պարտատեալ հետեւեալ ցանկն է:

- Տ. Խօրէն Արբ-Եպիս. Նար-Պէյ
- Տ. Մատթէոս Եպիս. Իլմիրլեան
- Տ. Յակոբ Վրդ. Աշտ Փարտաղեան
- Տ. Յովհաննէս Գ՛յ. Մկրեան
- Գարրիէլ էֆէնտի Նորատունիեան
- Յարութիւն » Մէրէէմ-Գուլի
- Յարութիւն » Թիրեոսեան
- Յովհաննէս » Թորոսեան
- Կարտղետ » Ալեքանդրեան
- Ստեփան » Փարտաղեան
- Մարկոս » Աղարէղեանց
- Յակոբ » Գարգէն

ՋԱՅՆԵՐ. — Շա՛տ լու, շատ լու է:

Ատենաղայր էֆէնտի կը զէն այն ցանկին որքնատրութիւնն, որ կըՆԳՈՒՆՈՒԻ միաձայնութեամբ:

Յետ քուէարկութեան, Գարրիէլ էֆէնտի Նորատունիեան կը յայտնէ թէ ինքն իբր Գաղարկան Ժողովոյ Գիւանի անդամ, չէ կուրալ մասնակցել Յանձնատնոց ոչնստութեան:

Ստեան Ատենաղայր էֆէնտի կը յայտարարէ թէ՛ Կրօնական Ժողովոյ Ատենաղայր Սրբադանն ալ՛ անդամ կարգուած լինելով նոյն Յանձնատնոց մը, իւր ներկայութիւնն ալ անհրաժեշտ է:

Ատենաղ կը վերնայ ժամ 6ին, յովորդ նիստն 15 օրէն ի զանախոլ զամբարտու որո՞ւմս:

Ատենաղայր Ատենաղայր
Տ. ԳՈՒՐԳԷՆ Տ. ԵՆՈՍՈՒՑԵԱՆ

Ն Ի Ս Տ Ժ.

20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1883

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՍԱՆՔ

ՆԵՂՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒՍԱՆՔ
ԵՆԵՆՆԵԱԿԱՆՔ

Ա. Վ. Իճակ

- 1 Սիմեոն Եպս. Սէֆէրեան
- 2 Արխատակէս Եպիս. Իերձակնն. ԲՊ
- 3 Գէորգ Վրդ. Իւթիճեանն Բ
- 4 Խաչատուր Քահ. Տ. Գարբիէլեն. Բ. Վ. Իճակ
- 5 Խորէն Արքեպիսկ. Նար-Պէլ
- 6 Մատթէոս Եպս. Խղմիրլեանն Բ
- 7 Յովհաննէս Քահ. Մկրեանն Բ
- 8 Գրիգոր » Աճէմեան Գ. Վ. Իճակ

- 9 Յակոբ Վ. Ա. Փափաղեան
- 10 Խորէն Քահ. Փէնչիճեանեան Բ Պ
- 11 Ոսկի Քահ. Օհանեան
- 12 Յովհաննէս Քչյ. Շահպաղեանն Գ. Վ. Իճակ

- 13 Եղիշէ Վրդ. Այվաղեան
- 14 Յովհաննէս Վ. Սրչարունի
- 15 Սահակ Քհ. Տ. Սարգսեանն Բ
- 16 Վահան Քչյ. Գրիգորեան Ե. Վ. Իճակ

- 17 Յովսէփ Վարդ. Այվաղեան
- 18 Գարեգին » Թաթարեան
- 19 Սուքիաս Քահ. Ստեփաննեան
- 20 Գարբիէլ » Խանճեանն Բ 2

- Բ Բացակայութիւն առաջին :
- 2 » երկրորդ :
- Պ » բանաւոր պանդուռ :

ՍՅՆՍՐՆԱՅՈՒՄ
Ա. Վ. Իճակ

Գում-Գաբու, Կետիկ-Վաղա. Էս. Գում-Գաբուի դուրս

- 21 Յակոբ Գուրգէն
- 22 Յ. Մէրեճմ-Գուլի
- 23 Մինաս Չերաղ Բ Պ
- 24 Խաչիկ Կամարակեան
- 25 Մինրան Վարդազարեան
- 26 Մկրտիչ Կիւրճեան
- 27 Երամ Ճենաղեան Բ
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37

Բ. Վ. Իճակ

- 38 Բարսեղ Հաւսճեան
- 39 Յովհաննէս Քէրէստէճեան
- 40 Մեղքոն Պարոնիկեան Բ Պ
- 41 Մարուգէ Յրէնիկեան
- 42 Պօղոս Ենքաճեան
- 43 Յակոբ Պօնակեան
- 44

Իսկիւտար Ս. Խաղ

- 45 Սիմեոն Յէլէկեան Բ Պ
- 46 Գարբիէլ Նորատունկեան

- 47 Գասպար Գասպարեան
- 48 Գրիգոր Չիթճեան

Իսկիւտար Ս. Կարապետ

- 49 Պօղոս Թորգոմեան
- 50 Տրդատ Փափաղեան
- 51 Յակոբ Հաճիեան
- 52 Մինրան Սէթեան Բ Պ
- Գ. Վ. Իճակ
- Գասքըմ-Բաղա

- 53
- Բերա
- 54 Գրիգոր Ալէմիյէճեան
- 55 Ղազար Հովուեան
- 56 Յարութիւն Պէկեան
- 57 Նշան Պօլաճեան Բ
- 58 Վիչէն Օրմանեան
- 59 Սինեքերիմ Մանուկեան Բ Պ
- 60 Համբարձում Մազպուլե. Բ 4
- 61 Մանուկ Աւանեան Բ 2
- 62

Միլագրիդ

- 63 Տիգրան Եռսուփեան
- 64 Մկրտիչ Գաղանճեան Բ 3
- 65 Մկրտիչ Ճանրմեան
- 66 Ստեփան Տամատեան
- 67 Յարութիւն Նորատունկ.
- Պէլգօզ Էս. Ղալաբիա
- 68 Միլագր Մամիկոնեան

Գ. Վ. Իճակ

- Գուգիւնանուգ Էս. Իճակ
- 69 Մկրտիչ Մէղպուրեան Բ Պ
- 70 Սիմեոն Մազսուտեան Բ Պ

	Գ Ա Ն Ա Ռ Ա Կ Ա Ն Ե Ե Ս Փ Ո Ւ Ա Ն Բ	Ն ի կ ո մ ի ղ ի ա
71 Գառնիկ Յոզիակիմեան		120 Կարապետ Ս. Իւթիւհեան
72 Կարապետ Հաղարեան Բ Պ	Ա. Վիճակ	Ակն
Նարլը-Գարու.	2մլկածակ	121 Յակոբ Գորեան Բ 2
73 Միհրան Տօբիճեան	101 Գաղատիա	Ղարաճիսար
Եհնի-Մանալի Ծամարիոյ	102 Ատանա	122 Կարապետ Երէջեան
74 Թօփ-Գալու.	103 Սղերոյ	Աբաբիկը
75 Յարութիւն Թիրեաքեան Բ	104 Մատթէոս Ալէքսանեան	123 Կարապետ Խաչիկեան Բ Պ
Էլուպ Ս. Եղիա Ե. Ս.	Եօզդատ	Բաղէշ
Աստուածամիկ	105 Մայաբիա	124 Արիւիար Արիւարեան
76 Գուրու-Զէլմէ	106 Գէորդ Վարդանեան Բ	Գ. Վիճակ
77 Կարապետ Սըլվաճեան	Եզմիր	Թերիւրտոյ
Հիսար Ե. Պօյաճի-Գիւղ	107 Պօղոս Տիւղէրեան Բ Պ	Կեսարիա
78 Նոր-Գիւղ Ե. Սթեփիա	Եգիպտոս	126 Խարբերոյ
79 Սեյուհ Տէմիրճիպաշեան Բ	108 Աբրահամ Մուրատեան	Պալքբէսը
Պալատ	Բ. Վիճակ	128 Ստեփան Գօլջեան
80 Մկրտիչ Կիւմրիւշեան Բ 3	Պրուսա	Մուշ
81 Ռէթէոս Թաղէտեան	109 Քրիստոստուր Լազարոսեան	129 Ստեփան ֓ափաղեան
82 Ներսէս Երէջեան	Ե. ղոկիլա	Տիվրիկ
Փարակեօմրիւկ	110 Ամասիա	130 Նշան Գարաղաշ Բ
83 Յովաննէս Թորոսեան	111 Համբարձում Ալաճաճեան	Զէյրուհ Ե. Մարաշ
84 Կարապետ ֓անոսեան Բ 2	Բալու.	Տրսալիգօն
Ե. Վիճակ	112 Եղեսիա	132 Ե. Վիճակ
Սամարիա	113 Յակոբ Իւթիւհեան Բ Պ	Պաղտատ
85 Յակոբ Արչակ	Մանճըլլիս	133 Կարապետ Սէթեան
86 Յովաննէս Նուրեան Բ	Համճըն	Տիգրանակերտ
87	115 Երզնկա	134 Միհրան Զօշանեան
88	116 Ռեթէոս Պէրպէրեան	Վառն
89	Գ. Վիճակ	135 Մարկոս Աղաբէգեանց
90	Կարիկ	Աղբամար
91	117 Սերոբէ Աշուտեան	Հալեպ Ե. Այնրսպ
92	Քէօրսնէա	137 Սեբաստիա
93	118 Աւետիս Թընկերեան	138 Մկրտիչ Յ. Մէլիքեան
94	Աղբիանուպօլիս	Ռուսնուգ
95 Ռուբէն Պուլուրեան	119	139 Բաբերոյ
96 Նիկողոս Թիւպէնտեան		140
97 Նշան ֓ափաղեան		
98		
99		
100		

ԱՁԳԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴԱՄՔ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

1.	Տ.	Խորէն	Արքեպս.	Նար—Պէյ	Ա.	Արեւադէր
2.	»	Սիմէոն	Եպս.	Սէֆէրեան	Բ.	»
3.	»	Մատթէոս	»	Իզմիրեան		
4.	»	Գարեգին	Վրդ.	Թաթարեան		
5.	»	Վահան	»	Տ. Մինասեան	Ա.	Արեւադէր
6.	»	Տաճատ	»	Ոսկանեան	Բ.	»
7.	»	Յակոբ	»	Ա. Փափաղեան		
8.	»	Յովհաննէս	»	Արշարունի		
9.	»	Յովհաննէս	Քհյ.	Միրեան		
10.	»	Սահակ	»	Տ. Սարգսեան		
11.	»	Սուքիաս	»	Ստեփանեան		
12.	»	Գրիգոր	»	Սճէմեան		
13.	»	Խորէն	»	Փէհլիվանեան		
14.	»	Կարապետ	»	Սէթեան		

ԱՆԴԱՄՔ ԲՍԱՂԱԲՕԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

1.	Յովհաննէս	Էֆէնտի	Նուրեան	Ա.	Արեւադէր
2.	Գարրիէլ	»	Նորատունկեան	Բ.	»
3.	Համադասպ	»	Պալարեան	Ա.	Արեւադէր
4.	Յովհաննէս	»	Պոյաճեան	Բ.	»
5.	Աբիկ	»	Ունճեան		
6.	Ալիքսան	»	Սաքսեան		
7.	Խոչիկ	»	Կամաարական		
8.	Կոստանդ	»	Կոստանդեան		
9.	Միհրան	»	Սէթեան		
10.	Յակոբ	»	Յրէնկեան		
11.	Սերովբէ	»	Կիւլպէնկեան		
12.	Սիննքերիմ	»	Մանուկեան		
13.	Տիգրան	»	Բարադամեան		
14.	Տիգրան	»	Կիւմիւշկէրտանեան		

ՊԱՐՈՒՆԿՈՒԹԻՒՆ

Օ Ր Ա. Կ Ա. Ր Գ.

Խնդիր Կակողիկասական . (ԴՆՆԻԱԿ)

